

May 30, 1962

**Report by the Czechoslovak Embassy in Tirana on
Albanian-Chinese Relations**

Citation:

"Report by the Czechoslovak Embassy in Tirana on Albanian-Chinese Relations", May 30, 1962, Wilson Center Digital Archive, Archive of the Ministry of Foreign Affairs (AMZV), Prague. Included in the document reader for the international conference "China and the Warsaw Pact in the 1970-1980s" held by CWHIP and the Parallel History Project March 2004 in Beijing. <https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/114698>

Summary:

This report discusses Albanian-Chinese relations in the economic, political, and cultural spheres during the early 1960s. It concludes that Albania was still ideologically aligned with China at that time.

Credits:

This document was made possible with support from Leon Levy Foundation

Original Language:

Czech

Contents:

Original Scan

0102/62

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZU

Datum: 22.5.2001

Provedl: *HS*

Vláda, 16. květen 1962

Ministerstvo zahraničních věcí

TAJNE

zpráva

Zpráva o albánsko-čínských vztazích

Výsledek č.:	5
Počet listů:	7
Utažované přílohy:	8
Ostatní přílohy:	0

K bodu č. 7 pracovního plánu.

7x

typoval : S. Šolc a J. Holber

Vztahy Albánské lidové republiky a Čínské lidové republiky upoutávají a dále upoutávají mezinárodní pozornost světové veřejnosti. Tento zájem je pochopitelný. Rozvoj albánsko-čínských vztahů a jeho průběhová úroveň je pro imperialisty a všechny nepřátelské socialisty, určitým kritériem pro hodnocení situace ve vztazích mezi Čínou a pro posuzování útlak, týkajících se jednoty a nezávislosti národního proletariátu a dělnického hnutí, jednoty a cíle socialistického tábora. Z tohoto hlediska je plně pochopitelný zájem kapitalistických diplomatů v západní Evropě vztahů s Čínou a ČLR a všemi ostatními socialistickými zeměmi. Proto projevují znepokojení a jakéhokoli náznaků zlepšení těchto vztahů, zejména s ČLR, protože jejich vývoj by byl v rozporu s cíli a zájmy imperialistické buržoazie. Proto jakéhokoli zájem ve vztazích mezi Čínou a kapitalistickými diplomaty je přirozený a jejich posuzování a jsou s nich čínské závěry pro vztahy mezi národními zeměmi a Čínou.

Zájem socialistických států je pochopitelný jiného charakteru. Jsou znepokojeni zejména vzhledem k vývoji politiky ČLR, kde tento vývoj, který je v rozporu se zájmy ČLR i socialistického tábora pokračuje. Trvá proto je ČLR vzhledem k situaci, který by měl být i pozitivní roli v celém vyřešení ústavního problému, který způsobily praktiky buržoazie a většinou buržoazích z pr. západní Evropy

na vzhled:
v listě
Acl
Dumy
Simerka

5. června 1962

A 754/62 aa

hledisky je postup ČLR vůči Albánii současně i měřítkem do jaké míry jsou šířena tvrzení čínskými představiteli o nerozřazené jednotě socialistického tábora a do jaké míry je možno věřit, že určité uklidnění ve vztazích bratrských zemí s ČLR je skutečně plodem upřímného úsilí. Sociální vývoj v AAR nasvědčuje tomu, že ČLR dosud nevyužila možností, které vyplývají z všestranné těsné spolupráce k pozitivnímu ovlivnění tohoto vývoje.

Vztahy v politické oblasti.

Těsné vztahy mezi oběma zeměmi vyplývají ze skutečnosti, že ASP v plném rozsahu akceptovala nesprávné ideologické názory komunistické strany Číny a z nich vyplývající nesprávné závěry uplatňované zejména v oblasti zahraničně politické, ale i v některých oblastech vnitropolitického života. V politické oblasti se tento fakt projevuje především v rozvíjení propagandy čínských názorů. Tato propaganda se objevuje v nejrůznějších formách v nejrůznějších projevech a článcích a otevřeně v přetahování materiálů z čínských pramenů, ze něna ze Žen-min-šue. Významná je také spolupráce tiskové agentury Čin-hua s albánskou agenturou AISH, která byla postavena na právní základě dohody o spolupráci z 21.4.1962. Účel a smysl dohody je zdůvodňován následovně: "aby se dále rozvíjely vztahy a spolupráce mezi AIA a Čin-hua, spočívající na zásadách proletářského internacionálního, vzájemné úcty a pomoci ve společném boji za zachování míru, proti imperialismu a za vybudování socialismu v obou zemích, přelivá dohoda výměnu informací a zkušeností ve všech zpracovávajících otázkách".

Velkou aktivitu na úseku propagandy a rozvoje čínsko-albánského přátelství vyvíjí společnost albánsko-čínského přátelství. Na výroční schůzi společnosti dne 27. dubna 62 byla hodnocena její činnost za minulý rok. Zároveň byl schválen plán na letošní rok. Podle něho společnost zorganizuje velké oslavy vzniku ČLR a čínské armády, uspořádá týden čínské filmů, oslavy 70. výročí narození Kuo-ťe-ťo, četné výstavy, filmová představení aj. V rámci své činnosti uspořáda-

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001-OZU

Datum: 22.5.2001

Provedl:*V.L.T.*.....

Kopie

M11-MZV ČR

La tato společnost 4. května slavnostně večer, jehož se zúčastnili A. Kelleni, T. Jakova, K. Hgala, P. Hita, V. Nathanaelli, K. Treška a čínský velvyslanec. Program byl zahájen písními o E. Hodičovi a Mao-Ce-tanovi.

Z významnějších událostí v ČLR vracel zdejší tisk 3. zasedání všečínského lidového shromáždění. V redakčních člencích obou stran se vysoko oceňuje mimo jiné zahraniční politika ČLR, která, podle Zari i Popollit "sleduje neochvějně politiku přátelství, vzájemné pomoci a spolupráce se Sovětským svazem a ostatními socialistickými bratrskými zeměmi s odlišným společenským systémem, spočívající na 5 zásadách, vyslovuje se proti imperialistické politice agrese a války, podporuje revoluční boj ohrožovaných národů a národností proti imperialismu a kolonialismu." Pro tyto články je charakteristické, že se vyhýbají jakémukoli i skryté narážky na vedení KPSH, či ideologické rozpory.

V rámci výměn vzájemných návštěv byla realizována v ČLR pouze návštěva delegace albánského generálního štábu, zahraniční odborářské delegace na celavy 1. máje v Pekinu. V ALR dlel koncem dubna náměstek ministra komunikací Sae-Ta-Gnan, jehož návštěva zde byla věnována mimo jiné oficiální posernost, včetně přijetí E. Hodičou a M. Šaha.

Nadále zůstávají živé kontakty čínských diplomatů se zdejšími činiteli, pro něž je charakteristické, že o nich tisk neinformuje. K tomu je třeba poznamenat, že v poslední době se u čínských diplomatů projevuje i když zatím ne příliš, výrazná snaha o zlepšení vztahů s představiteli evropských socialistických zemí. Nejzřejměji se tato tendence projevuje u čínského obchodního rady.

Styky v hospodářské oblasti.

Těsná spolupráce ALR s ČLR se projevuje nejkonkrétněji v hospodářské oblasti. Politický charakter čínské pomoci hlavně v oblasti úvěrů je podmíněn skutečností, že jsou poskytnuty bez ohledu na potřeby ve vlastní ekonomice. Touto pomocí se albánský tisk kromě informací o poskytnutí úvěru 12,5 miliard n.š. v roce 1959 na léta 1961 - 1963

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZL

Datum: 22.5.2001

Provedl:
LIT

Kopie

z archivu MZV ČR

a 112 mil. n.č. a dnem 1961 ještě nezahýval. Totéž platí o informacích o běžné výměně zboží, která podle našeho odhadu bude činit asi 9 mil. Kč na jednu stranu. Podle informace albánského tisku byla čínská pomoc včetně obchodní výměny zboží činit 10,1 % objemu zahraničního obchodu Albánské lidové republiky.

Prvé informace o dodávkách ČLR pronikly do tisku 4. května, kdy Zeri i Populisti informovali, že loď Společnosti čínsko-albánské námorní dopravy přivezla do ALR cukr, rýži, bavlněný textil, sušičku pro letouny Voro-Miloti, barvené ovce, pluky k traktorům, náhradní součástky k traktorům, seču, léky, cement, papírové nožky a školní sestavy. Podle našeho vlastního pozorování se tempo čínských dodávek v poslední době zvyšuje a loď s čínskými zboží začínají najíždět do přístavu Durres pravidelněji v intervalech odpovídajících době potřebné k vykládání zboží. Podle našeho odhadu asi 40 % nákladů přistavuje o dodávky vojenského charakteru. Zboží o něm lze s výjimkou úřední správy v tisku těžko získávat informace, dopravují kromě loď Společnosti lodě anglické, švédské a západoněmecké, čímž je zpevněna zcela mašinová větší informovanost a čínských dodávkách, než semia socialistickým. Jak je známo článek ČLR v rámci obchodní dohody s ALR hlavně pšenici, různé druhy oceli, traktory, stroje a hnojiva a papír. ALR dodá ČLR především chromovou rudu, naftu, měď a tabák. V rozhovoru s naším obchodním rádem vyslovil však čínský rada pochybnost o úspěšné realizaci dohody.

Pokud je o důvěrou pomoc ČLR není zatím informací, že by Číňané přistoupili ke stavbě závodů, které měly být za tyto úvěry vybudovány. Teprve 12. května se objevila pro sloužeb době v Theodosiého článku zmínka o výstavbě závodů na dusíkatá a superfosfátové hnojiva ve Fieru a Miloti, při čemž byla vysoce hodnocena čínská pomoc. V projevu S. Kaleshy se dne 23. května se již konkrétně mluví o výstavbě závodů zajišťovaných Čínskou lidovou republikou. Uvádí se tyto závody: sklárna, závod na dusíkatá a závod na superfosfátové hnojiva, závod na keramickou a kalcinovanou seču, válcovna oceli, závod na rafinaci a zpracování blisterové

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001

Datum: 22.5.2001

Provedl:

Kopie

z archivu MZV

náři, závod na elektrický drát, dvě cementárny, tři továrny na silikátové a hydrojné skly, tři továrny na výrobu tlakově odolného skla, balicího a psacího papíru a kartonu, továrna na stěrnitové desky a rosy, kombinát na bavlněný textil, továrna na línusové desky, tepelná elektrárna, závod na náhradní díly k traktorům, závod na výrobu kovového zboží široké potřeby a továrna na železobetonové stěpny. Tedy 22 z 25 návrhů předpokládaných investičních dohod s protokolem o používání čínských úvěrů z února 1982.

Podle našeho názoru byla tato poměrně svěřitelná konkrétnější informací způsobena tím, že teprve po návratu čínských expertů, z nichž se velký počet vrátil do ČLR, bylo přistoupeno ke konkretizaci objektů, které budou v pomoci ČLR v ALB postaveny. Není rovněž vyloučeno, že tato pomoc má být vyřídila efektivnost předložení žádosti. Činnost čínských expertů není mezi lidem zvláště vysoká hodnocena. V rozhovoru s našimi kolegy albánský lid pokračoval zejména na to, že čs. experti provádějí skutečný průběh a rozbor, tráví delší dobu, zatímco čínští experti, po krátkém pobytu, bez hlubšího průzkumu z místa odjíždějí. Žádá se, že i informace jugoslávského chargé d'affaires Zoniče, že Číňané kritizovali náš projekt výstavby chemicko-metalurgického kombinátu v HIL-ku pro nevhodné a vzdálené umístění od těžby rud, neodpovídá skutečnosti, neboť i z projevu Theodorishe vyplývá, že závod bude budován na místě navrženém našimi experty.

Úzká spolupráce se projevuje také v oblasti námořní dopravy. Konkrétně se projevila v ustavení čínsko-albánské námořní akciové společnosti, která vznikla na základě dohody s leóna t.r. Za tím účelem byla v Albánii ve dnech 23. dubna - 7. května čínská delegace vedená náměstkem ministra komunikací Šuo-fa-Guanem. Za jejího pobytu došlo k jednání ekonomických a finančních podmínek námořní dopravy mezi oběma státy a byl podepsán příslušný protokol. Dohoda má srovnatelný význam k překonání potíží vznikajících geografickou vzdáleností obou zemí. Kominy lodí jsou již označeny zkratkou AGR.

Dátajněno die č.j. 267.261/2001 - OZU

Datum: 22.5.2001

Provedl: JTT

Kopie
z archivu MZV ČRStyky v kulturní oblasti.

V oblasti kultury se čínský vliv projevuje hlavně ve zvýšené počtu čínských filmů v albánských kinech. Účast na těchto filmech je však v poměru nepatrná a účast na filmech italských nebo francouzských mnohem větší. Také výstavy rozšiřují kult spolupráce. Albánský tisk nepopírá zejména zdůraznit, že nedávná výstava albánských fotografií v ČLR měla pryč tam značný úspěch. Hlavně malým ohlasem se však setkala výstava obrazů albánského malíře Fota Steno, jak v Tiraně tak v Korčae. Právě v těchto dnech byla v Tiraně otevřena za účasti A. Kallasiho, H. Nussa a K. Trecky a představitelů zastupitelských úřadů nové socialistického tábora výstava tradičního čínského malířství. Dále byla v dubnu v Tiraně uspořádána v příležitosti 1500 výročí narození básníka Du-Fu akademie. Kromě jiných se akademie zúčastnili A. Kallasi a N. Shtyla.

Závěr

Albánsko-čínské vztahy se i nadále vyznačují stejnou spoluprací především v oblasti politické a hospodářské, jejichž vzestupný trend byl zahájen po bukověšťských poradách. Rozvoj těchto vztahů vyplývá především ze společné ideologické platformy, posilující zájmy socialistického tábora. V tomto smyslu Albánie zůstává nejvýznamnější tlumočnickem nesprávných čínských názorů. Zatím nelze s jistotou pozorovat, že by ČLR uplatnila v ALR svého vlivu k omezení či zastavení nepřátelské činnosti vedení ASP vůči SSSR a ostatním socialistickým zemím.

Těsná spolupráce se projevuje především v hospodářské oblasti poskytováním úvěrů, rostoucím objemem vzájemné výměny zboží a zpevněnou strukturou čínských úvěrů do ALR. Touto cestou má být nahrazena pomoc SSSR a ostatních socialistických zemí. Vývoj ukazuje, že ČLR bez ohledu na vlastní ekonomické potíže, se snaží zajistit určitý rozvoj albánské ekonomiky a tak z politických důvodů získat, svoji

Odtajněno dle č.j. 267.261/2001 - OZU

Datum: 22.5.2001

Provedl: *STT*

opie

17/ CR

schopnost nabídnout uvedené postupy. Je třeba však jeho schopnost
v plné míře, zejména při kvantitativní a kvalitativní, a
debatě nepochybně perspektivně vzniklých problémech, které by
postupně vedly k rozkladu ve vzájemných vztazích. Porovnání
s těchto hledisek je perspektivně albánsko-bínských vztahů
dosud nejasné.

Chargé d'affaires, a.i.i

2